

Zprávy

Časopis pro pěstování matematiky, Vol. 88 (1963), No. 1, 118--128

Persistent URL: <http://dml.cz/dmlcz/108346>

Terms of use:

© Institute of Mathematics AS CR, 1963

Institute of Mathematics of the Academy of Sciences of the Czech Republic provides access to digitized documents strictly for personal use. Each copy of any part of this document must contain these *Terms of use*.

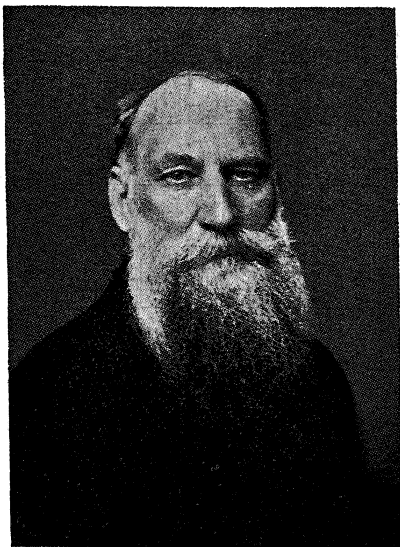
This paper has been digitized, optimized for electronic delivery and stamped with digital signature within the project *DML-CZ: The Czech Digital Mathematics Library* <http://project.dml.cz>

ZPRÁVY

OSLAVA 100. VÝROČÍ NAROZENÍ PROFESORA JANA SOBOTKY

(2. 9. 1862—10. 5. 1931)

Ve dnech 1. a 2. září 1962 bylo oslaveno 100. výročí narození dr. JANA SOBOTKY, profesora matematiky na Karlově universitě, v jeho rodné obci Řepníkách. V soboru 1. září byl uspořádán

J. Sobotka

v místním Kulturním domě *vzpomínkový večer*, na kterém o životě J. Sobotky promluvil řepnický rodák dr. E. KAŠPAR, profesor MFF KU v Praze. Umělecká část večera obsahovala klasická díla domácí i cizí a byla zajištěna smyčcovým kvartetem MFF (J. HORÁK, J. JARNÍK, K. DRBOHLAV, A. ZÁTOPEK), posluchači vysokých škol pražských (M. PLEŠROVÁ, M. VALSOVÁ, J. POKORNÝ, J. SVATOŠ) a Rytmickou skupinou ZK Strojírenských závodů ve Vysokém Mýtě. Téhož dne byla projevem univ. prof. M. A. VALOUCHA otevřena v Řepníkách *výstava* o životě a díle J. Sobotky, o stoletém jubileu JČMF a o matematicích a fyzicích, kteří se v blízkém okolí Řepník narodili nebo tam působili. Je zvlášť zajímavé, že se zde v okruhu asi 20 km narodilo téměř 20 významnějších matematiků a fyziků. V rámci slavnosti byla též uspořádána výstavka kulturního a sociálního rozvoje spojených obcí Řepníky, Pěšice, Popovec, které patří k nejvyspělejším v kraji. Výstavku navštívilo ve dvou dnech přes 500 dospělých návštěvníků.

Ve výroční den, 2. září, byl dopoledne zpřístupněn *rodný domek* J. Sobotky a odpoledne odhalena na Kulturním domě *pamětní deska* J. Sobotky. Na slavnosti odhalení promluvil o životě a díle J. Sobotky

dr. A. URBAN, profesor ČVUT v Praze; další projevy pronesli akademik VLADIMÍR KOŘÍNEK (za MFF UK v Praze), dr. R. PISKA (za VUT v Brně) a předseda MNV v Řepníkách A. ŠTARMAN. Místní kulturní klub a ČSM zahráli pak na scéně v přírodě L. Stroupežnického „Zvíkovského raráška“.

Slavnost byla po všech stránkách velmi zdařilá a znamenala nejen důstojnou oslavu významného vědce, nýbrž i účinnou propagaci matematicko-fyzikálních věd.

Pořadatelé slavnosti byla: Jednota čsl. matematiků a fyziků, pobočka v Pardubicích, Matematicko-fyzikální fakulta UK v Praze a MNV a NF v Řepníkách.

Emil Kašpar, Praha

IV. MEZINÁRODNÍ MATEMATICKÁ OLYMPIÁDA

V rámci oslav stého výročí založení Jednoty československých matematiků a fyziků se konal čtvrtý ročník mezinárodní matematické olympiády, této již vžitě mezinárodní matematické soutěže v ČSSR. Pořadatelem bylo ministerstvo školství a kultury spolu s Jednotou československých matematiků a fyziků. Převážná část programu se odehrála v Jihočeském kraji, a to v době od 8. do 15. července 1962. Vlastní soutěž probíhala na zámku Hluboká ve dnech 10. a 11. července 1962 za účasti žáků z těchto států: Bulharsko, ČSSR, Maďarsko, NDR, Polsko, Rumunsko, SSSR. Potěšitelné je, že se soutěže účastnil Sovětský svaz, čímž plně nabyla mezinárodní charakter. Za každý zúčastněný stát soutěžilo osm žáků. Československé družstvo složené z osmi nejlepších žáků XI. ročníku matematické olympiády vedl R. ZELINKA, spolu s doc. J. VYŠÍNEM.

Mezinárodní komise za předsednictví akademika J. NOVÁKA určila sedm úloh, které žáci řešili ve dvou půldnech; první den tři úlohy, druhý den čtyři úlohy. Přitom byl výběr proveden tak, že každá zúčastněná země zadala právě jednu soutěžní úlohu.

Po provedeném hodnocení žákovských řešení se 14. července 1962 konalo ve velkém sále Alšovy jihočeské galerie na Hluboké slavnostní rozdělení cen. Ke shromážděným žákům zde promluvil vedle pracovníků mezinárodní komise i náměstek ministra školství a kultury VÁCLAV HENDRYCH a za vedoucí delegáty prof. GH. D. SIMIONESCU z Bukurešti. Za žáky poděkovala hostitelům sovětská žákyně LIDIE GONČAROVOVÁ z Moskvy. Pak byly uděleny ceny, 4 první, 12 druhých a 15 třetích cen. Nejúspěšnější byli sovětsí a maďarští žáci. Absolutním vítězem se stal sovětský žák IOSIF BERNŠTEJN z Moskvy. Z československých žáků byl nejúspěšnější PETER HATALA z Bratislavy, který získal druhou cenu. Další účastníci JOFES DANEŠ a KAREL VESELÝ z Prahy dostali třetí cenu.

Kromě vlastního soutěžního programu měli účastníci soutěže bohatý kulturní a turistický program, v němž se seznámili s krásami jihočeské krajiny, kulturními památkami kraje i s jeho budovatelským úsilím.

Před svým odjezdem si zahraniční účastníci prohlédli Prahu a navštívili představení opery Libuše v Národním divadle.

Lze říci, že soutěž, i když nepřinesla našim žákům největší úspěchy, byla významnou událostí v letošním roce a posloužila i propagaci matematiky u nás. Její význam byl oceněn také tím, že ministr školství a kultury dr. FRANTIŠEK KAHUDA před zahájením soutěže přijal v Praze vedoucí delegáty a těsně před svým odjezdem do zahraničí navštívil účastníky v Českých Budějovicích, kde pro ně podával večeři.

Uspořádáním páté mezinárodní matematické olympiády na polský návrh byla pověřena Polská lidová republika. Bude třeba, aby našim žákům byla umožněna intenzivnější příprava, abychom v této páté olympiádě dosáhli co nejlepších výsledků.

Miroslav Fiedler, Praha

NÁVŠTĚVY ZAHRANIČNÍCH MATEMATIKŮ V ČSSR

Ve dnech 9. až 11. října 1961 navštívil Brno při návratu z konference o diferenciální geometrii v Krakově akademik GHEORGHE VRANCEANU, profesor university v Bukurešti. Proslavil přednášku

na téma „Groupes linéaires discrets“, v níž se zabýval některými svými výsledky z globální diferenciální geometrie. Jeho návštěvy bylo se strany brněnských matematiků využito k navázání užších styků s rumunskými geometry.

*

V rámci družby s universitou v Greifswaldu (NDR) dlel ve dnech 22. až 28. listopadu 1961 na návštěvě v Brně jako člen delegace pozvané brněnskou universitou profesor GÜNTHER ASSER. Za svého pobytu v Brně se seznámil se studiem na našich universitách a s organizací vědecké práce a projednal další možnosti spolupráce obou universit. Ve své přednášce „Über die Theorie der Algorithmen“ objasnil vztahy mezi některými známými a nově zavedenými pojmy teorie Markovových a Postových algoritmů, teorie rekurzivních funkcí a teorie Turingových strojů. Společně s ostatními členy delegace se při návratu do vlasti zastavil na dva dny v Praze.

*

Na své cestě do Dánska se zastavil 14. dubna 1962 na krátkou návštěvu v Brně profesor university v Budapešti P. ERDÖS a proslovil zde přednášku „Einige Probleme und Resultate aus der elementaren Geometrie“. Dále se zastavil v Praze, kde se zúčastnil jubilejního sjezdu JČMF.

*

Ve dnech 4. až 18. července 1962 byl v ČSSR na studijní a přednáškové cestě prof. G. F. LAPTEV z katedry diferenciální geometrie Lomonosovovy university v Moskvě. Ve dnech 8. až 12. 7. byl v Brně, v ostatních dnech v Praze. V Praze přednášel na téma „Geometrie diferenciálních rovnic“, v Brně v semináři prof. dr. J. Klapky na téma „Prostory s konexí jako vnořené variety“. V semináři diferenciální geometrie Matematického ústavu KU měl pak tyto přednášky: „Rozvrstvené struktury, Konexe na diferencovatelných varietách, Klasifikace prostorů s projektivní konexí“.

V Praze a v Brně měl prof. Laptěv četné odborné diskuse s našimi geometry i ostatními matematiky. Je možno očekávat, že touto návštěvou jednoho z vedoucích sovětských geometrů (prof. Laptěv je prvním geometrem z SSSR, který byl oficiálně v ČSSR) budou prohloubeny styky mezi matematiky našich obou zemí.

*

Dne 13. září 1962 navštívil Matematický ústav ČSAV známý maďarský matematik prof. L. FEJES TÓTH, který v té době projížděl Prahou do NDR. Při této příležitosti proslovil zde přednášku s názvem „Über stabile Körperpackungen“.

Redakce

• 14. BRITSKÉ MATEMATICKÉ KOLOKVIUM V SOUTHAMPTONU

Jako každým rokem konalo se i letos ve Velké Británii matematické kolokvium s mezinárodní účastí, tentokrát ve dnech 10. až 14. dubna 1962 v Southamptonu.

Vždy dopoledne byly na programu souhrnné hodinové přednášky domácích matematiků a též pozvaných hostů ze zahraničí. Odpolední zasedání byla rozdělena do několika „splinter groups“, kde bylo referováno o výsledcích z jednotlivých oborů. V sekci algebry přednesl autor této zprávy sdělení svých výsledků týkajících se vlastností Abelových grup odvozených z pojmu závislosti.

Vlastimil Dlab, Chartúm (Súdán)

MEZINÁRODNÍ MATEMATICKÝ KONGRES VE STOCKHOLMU

Ve dnech 15. až 22. srpna 1962 se konal ve Stockholmu mezinárodní matematický kongres, kterého se účastnilo asi 2100 matematiků z téměř 60 zemí. Z Československa navštívila kongres 21členná skupina; poznamenejme, že delegace sovětská a delegace ostatních lidově demokratic-

kých zemí byly značně početnější, např. maďarská skupina měla 40 a polská dokonce 50 účastníků.

Jednání sjezdu bylo rozděleno do následujících osmi sekcí:

1. Logika, základy a historie matematiky; 2. Algebra a teorie čísel; 3. Analýza; 4. Topologie a diferenciální geometrie; 5. Algebraická geometrie; 6. Počet pravděpodobnosti a statistika; 7. Aplikovaná matematika, matematická fyzika a numerická analýza; 8. Vyučování.

Jednání v jednotlivých sekcích obsahovala jednak plenární jednohodinové popř. půlhodinové přednášky podávající přehled o současném stavu některého důležitého vědního úseku a přednesené na žádost organizačního komitétu, jednak krátká sdělení, přednesená účastníky kongresu. Je pochopitelné, že krátká sdělení bylo nutno rozdělit do několika podsekcí, takže např. sekce analýzy zasedala současně až v šesti odděleních, při čemž každé polodenní zasedání bylo věnováno jednomu tématickému celku. Celkem bylo předneseno 16 hodinových, 61 půlhodinových přednášek a asi 750 sdělení.

V první sekci se nejvíce sdělení týkalo *algoritmické řešitelnosti* matematických problémů. Z půlhodinových přednášek vyvolala největší pozornost přednáška o teorii automatů a o teorii míry.

Druhá sekce byla věnována otázkám *algebry a teorie čísel*; značně rozvětvená problematika byla zaměřena z větší části k otázkám moderní abstraktní algebry.

Třetí sekce *matematické analýzy* byla nejrozsáhlejší (přes 250 referátů). Z přednášek zaujaly nejvíce přednášky o Banachových algebrách, o teorii parciálních diferenciálních operátorů, o teorii periodických pohybů a o lineárních operátorech.

Čtvrtá sekce věnovaná *diferenciální geometrii a topologii* byla po celou dobu kongresu rozdělena do dvou oddělení. Největší pozornost byla věnována Riemannovým prostorům a jejich aplikacím na různé geometrie, dále fibrováním prostorům i klasické lokální diferenciální geometrii.

V páté sekci *algebraické geometrie* byla poměrně malá účast; byla přednesena jedna hodinová přednáška, tři půlhodinové referáty a jen 18 sdělení.

Sedmá sekce spojovala tyto matematické disciplíny: *aplikovanou matematiku, matematickou fyziku a numerickou analýzu*. Z numerických metod vzbudil největší zájem referát o numerické stabilitě řešení obyčejných diferenciálních rovnic.

Velký zájem byl o osmou sekci, věnovanou *vyučování matematice*. Jednalo se především o modernizaci středoškolských učebních osnov matematiky ve světovém měřítku; tomuto tématu byla věnována obsáhlá diskuse. Byly také formulovány tři otázky, které mají být během příštích let studovány národními komisemi pro vyučování matematice. Jeden večer měli zájemci o tuto sekci možnost účastnit se promítání matematických filmů.

Kromě návštěvy přednášek měli členové naší delegace možnost osobně hovořit se zahraničními matematiky o nejnovějších problémech, na nichž pracují, a získat tak zkušenosti i náměty pro svou další práci.

Sjezd byl zahájen slavnostním projevem s *předáním medailí* dvěma mladým matematikům: L. HÖRMANDEROVI (Švédsko) za práci v obecné teorii parciálních diferenciálních operátorů a I. W. MILNORovi (USA) za práci v algebraické topologii. O jejich práci potom podali přehledné referáty L. GÅRDING a H. WHITNEY. Pro účastníky sjezdu a jejich doprovázející osoby byla uspořádána ve Stockholmské radnici recepce a další večer předvedena opera v rokokovém divadle v zámku Drottningholm.

Sjezd byl výtečně organizován; abychom si utvořili představu o rozsahu práce, kterou musili švédští matematikové vykonat, stačí si uvědomit, že počet účastníků spolu s doprovázejícími osobami přesáhl 3000. Bouřlivý potlesk, kterým účastníci sjezdu potvrdili svůj souhlas s děkovným projevem, který byl jménem všech přítomných matematiků adresován organizačnímu výboru a jeho spolupracovníkům, byl nejlepším dokladem toho, že si všichni účastníci uvědomovali, kolik obětavosti a práce bylo na úspěch sjezdu vynaloženo.

Vlastimil Pták, Praha

EQUADIFF
 ČESKOSLOVENSKÁ KONFERENCE O DIFERENCIÁLNÍCH ROVNICÍCH
 A JEJICH APLIKACÍCH

Československá konference o diferenciálních rovnicích a jejich aplikacích — EQUADIFF byla uspořádána Československou akademií věd a Jednotou čs. matematiků a fyziků ve dnech 5. až 11. září 1962 v Praze jako součást oslav stého výročí založení JČMF.

Vědeckou náplň konference tvořilo 14 přehledných přednášek přednesených v plénu, 7 přehledných přednášek a 76 sdělení, přednesených v sekcích, které zasedaly paralelně. Na konferenci pracovaly tři sekce: 1. obyčejné diferenciální rovnice, 2. parciální diferenciální rovnice, 3. aplikace diferenciálních rovnic. Přehledné přednášky představovaly syntézu výsledků, které byly v příslušných směrech dosaženy v průběhu řady let a obsahovaly mnoho nových dosud nepublikovaných výsledků. Proto ve značné míře udávaly ráz konference.

V plénu byly předneseny tyto přehledné přednášky:

I. Babuška, Praha: Teorie malých změn definiční oblasti v teorii parciálních diferenciálních rovnic a její aplikace.

O. Borůvka, Brno: Transformace diferenciálních lineárních rovnic obyčejných druhého řádu.

J. K. Hale, Baltimore: Integrované variety a nelineární oscilace.

M. Krzyżanski, Kraków: Řešení lineární normální diferenciální rovnice parabolického typu na neomezené oblasti.

J. Kurzweil, Praha: Problémy, které vedou k zobecnění pojmu obyčejné nelineární diferenciální rovnice.

G. S. Michlin, Leningrad: Variační metody řešení lineárních a nelineárních okrajových úloh.

J. Nečas, Praha: Řešení eliptických parciálních diferenciálních rovnic bez předpokladu omezenosti Dirichletova integrálu.

V. V. Nemyckij, Moskva: Některé metody globálního kvalitativního vyšetřování soustav diferenciálních rovnic.

L. Nirenberg, New York: Eliptické parciální diferenciální rovnice a obyčejné diferenciální rovnice v Banachových prostorech.

G. Sansone, Firenze: Nelineární diferenciální rovnice třetího a čtvrtého řádu.

S. L. Sobolev, Novosibirsk: Některé nové problémy teorie parciálních diferenciálních rovnic.

M. Švec, Bratislava: O lineárních diferenciálních rovnicích třetího a čtvrtého řádu.

O. Vejvoda, Praha: Metoda malého parametru v okrajových úlohách pro obyčejné i parciální diferenciální rovnice.

T. Ważewski, Kraków: O jistém problému optimální regulace.

V sekcích byly předneseny tyto přehledné přednášky:

M. Ráb, Brno: Asymptotické výrazy pro řešení lineárních diferenciálních rovnic druhého řádu.

K. Rektorys, Praha: Řešení nelineární parabolické rovnice metodou sítí na libovolném časovém intervalu.

V. Šeda, Bratislava: O vlastnostech lineárních diferenciálních rovnic druhého řádu v komplexní rovině.

E. Vitásek, M. Práger, Praha: Stabilita numerických procesů.

I. Vrkoč, Praha: O některých otázkách stability.

R. Výborný, Praha: O rozšířeném principu maxima.

M. Zlámal, Brno: Parabolické rovnice jako limitní případ rovnic hyperbolických a eliptických.

V r. 1963 bude vydán sborník konference, který bude obsahovati přehledné přednášky v plném znění.

Konferenci připravil organizační výbor, jehož předsedou byl akademik VL. KOŘÍNEK, sekretářem IVO BABUŠKA, Dr. Sc. a jehož členy byli JAR. KURZWEIL, Dr. Sc., OTTO VEJVODA, C. Sc., RUD. VÝBORNÝ, C. Sc., doc. MICH. GREGUŠ, C. Sc., doc. MIL. HAMPL, Dr. Sc., doc. KAREL REKTORYS, Dr. Sc., doc. MILOŠ ZLÁMAL, C. Sc., EDUARD ZOUBEK.

Na práci spojené s přípravou konference se významnou měrou podílela řada pracovníků Matematického ústavu ČSAV i někteří pracovníci z jiných pracovišť.

Konference se zúčastnilo 160 československých účastníků a 75 účastníků zahraničních z Austrálie, Finska, Itálie, Japonska, Maďarska, Německé demokratické republiky, Německé spolkové republiky, Polska, Rumunska, Sovětského Svazu, Spojených států a Velké Británie. Spolu se zahraničními účastníky bylo hosty konference i 23 doprovázejících osob.

Na zahájení dne 5. září pronesli krátké projevy akademik *J. Kožešník*, akademik *VI. Kořínek* a prof. dr. *M. Valouch*. Téhož dne po skončení odpoledních přednášek bylo uspořádáno seznamovací setkání. Toto setkání zahájil seznamovacím přípitkem akademik *VI. Kořínek*. V sobotu dne 8. září se převážná většina účastníků konference a doprovázejících osob účastnila jednoho ze tří celodenních autobusových výletů. V pondělí 10. září sešli se účastníci konference na recepci, kterou uspořádal ministr školství a kultury dr. FR. KAHUDA. Po slavnostním projevu a přípitku ministra dr. Fr. Kahudy promluvili *Ivo Babuška*, Dr. Sc., akademik *S. L. Sobolev* a prof. dr. *G. Sansone*. Doprovázející osoby se účastnily řady výletů a exkursí, které připravil organizační výbor.

Redakce

ZPRÁVA O KOLOKVIU O ZÁKLADECH MATEMATIKY A MATEMATICKÝCH STROJÍCH V MAĎARSKU

Ve dnech 11. až 15. září 1962 proběhlo v Tihány na Balatonu v Maďarsku velmi zdařilé kolokvium pod názvem „Základy matematiky, matematické stroje a jejich aplikace“. Toto kolokvium uspořádané matematickou společností J. Bolyaie se konalo za mezinárodní účasti více než čtyřiceti vynikajících zahraničních odborníků, mj. z SSSR (osm účastníků v čele s M. A. GAVRILOVEM a E. P. ŽIDKOVEM) a z USA (šest účastníků v čele s A. CHURCHEM a I. MC CARTYM).

Účastníky kolokvia zdaleka nebyli jen matematické a matematické logické. Vedle mnoha technických odborníků pro elektronické počítače zúčastnila se kolokvia i početná skupina lingvistů-odborníků pro strojové překládání. Jednání kolokvia se konalo v sedmi sekcích: 1. Abstraktní teorie automatů a počítačů. 2. Matematická logika a základy matematiky. 3. Teorie spínacích obvodů. 4. Matematická lingvistika. 5. Číslíkové počítače a programování. 6. Aplikace počítačů v ekonomice. 7. Umělá inteligence a učící se stroje.

Poznámka. Sborník referátů z kolokvia má vyjít v roce 1963 společným nákladem Maďarské akademie věd a nakladatelství Gauthier-Villars v Paříži.

Mezi referáty snad největší pozornost vyvolalo sdělení *H. Gelerntera* (IBM) o prakticky vyzkoušeném strojovém programu pro dokazování teorémů elementární rovinné euklidovské geometrie.

Zajímavé bylo také sdělení *M. A. Ajzermana* z Institutu Avtomatiky i Telemekhaniky v Moskvě o strojích s optickým receptorem, učících se identifikovat touž figuru na různých výkresech a odlišovat naopak výkresy různých figur (např. ručně psaných písmen resp. číslic).

Z teoretických výsledků v matematické logice referenta nejvíce zaujalo sdělení *K. Hártiga* (Berlín, NDR) o nové účinné formalizaci logického obratu „je právě tolik předmětů o vlastnosti P jako předmětů o vlastnosti Q “.

Mnoho pozornosti bylo věnováno ideálním počítačům a v souvislosti s tím byla také obecně diskutována problematika programovacích jazyků.

Českoslovenští účastníci kolokvia, jichž bylo péčí Jednoty čsl. matematiků a fyziků vysláno šest (z toho pět matematiků a jeden lingvista) si odnesli z kolokvia cenné poznání současného stavu a směru vývoje v otázkách souvislostí matematické logiky a počítačů. Poznali také, že lidově demokratické Maďarsko má vedle několika světově známých odborníků starší generace v matematické logice (*L. KALMÁR*, *R. PÉTER*, *J. SURANYI*) početnou mladou nastupující vědeckou generaci v tomto oboru, v němž maďarská matematika tradičně vyniká.

Kolokvium se stalo pro účastníky po všech stránkách zážitkem, na nějž nepřestanou radostně a vděčně vzpomínat.

Ladislav Rieger, Praha

ZPRÁVA O SEMINÁŘI O USPOŘÁDANÝCH MNOŽINÁCH V LETOVICÍCH

Matematický ústav ČSAV, matematické katedry přírodovědecké fakulty university J. E. Purkyně v Brně a matematické katedry Vysoké školy technické v Brně uspořádaly v Letovicích ve dnech 19. 7. až 31. 7. 1962 seminář o uspořádaných množinách. Seminář vedl akademik *JOSEF NOVÁK* a zúčastnilo se ho 11 pracovníků brněnských, bratislavských a košických vysokých škol.

Účastníci semináře poslouchali každé dopoledne přednášky, zatímco odpoledne byla věnována studiu a diskusi. Přednášky byly zaměřeny v podstatě trojím směrem: 1. Uspořádané množiny. 2. Uspořádané množiny s operacemi. 3. Uspořádané množiny s topologií. Do první skupiny náležely přednášky *M. Novotného* (Uspořádané množiny a operace s nimi), *V. Nováka* (Representace a dimenze uspořádaných množin), *M. Sekaniny* (Struktura systému topologií na dané množině). Do druhé skupiny patřila přednáška *F. Šika* (Struktura a realizace l -grup) a do třetí přednáška *J. Nováka* (Spojité funkce na uspořádaných množinách). Všechny přednášky byly zakončeny neřešenými problémy.

Seminář byl velmi podnětný. Z otázek, o nichž se diskutovalo, vznikla řada nových prací. Mladí pracovníci v teorii uspořádání byli velmi přehledným způsobem informováni o stavu bádání u nás. Proto účastníci doporučili, aby podobné semináře byly uspořádány i v příštích letech.

Miroslav Novotný, Brno

ZPRÁVA O POBYTU V. POLÁKA V MAĎARSKU

Od 1. 10. do 30. 10. 1961 jsem byl na návštěvě v Maďarské lidové republice, kde jsem studoval problematiku diskrétní geometrie. Byl jsem hostem u prof. *L. FEJESE TÓTHA*, který mi poskytl četné konsultace a položil mnoho problémů. Metody a myšlenky, které jsou obsaženy v první knize prof. *Fejese Tótha* „Lagerungen in der Ebene, auf der Kugel und im Raum“ se ukázaly velmi plodnými a měly velké ohlas ve světě. Brzo vyjde jeho druhá kniha „Regular figures“. Dále jsem navštěvoval matematický ústav maďarské akademie věd a matematický ústav university v Budapešti, kde jsem měl možnost konsultovat s mnoha pracovníky. Byli to zejména: prof. *P. ERDÖS*, prof. *G. HAJÓS*, dr. *A. HEPPES*, doc. *J. MOLNÁR* a členové semináře prof. *Hajóse*. V Budapešti jsem proslovil dvě přednášky o svých výsledcích. Všude jsem se setkal s velkou ochotou a porozuměním.

Václav Polák, Brno

ZPRÁVA O STUDIJNÍ CESTĚ K. SVOBODY DO RUMUNSKA

Ve dnech 10. 4. až 2. 5. 1962 jsem dlel v rámci kulturní dohody na studijní cestě v Rumunsku. Navštívil jsem university v Bukurešti, Iași a Cluji a kromě toho vykonal několik menších návštěv na jiných pracovištích, zejména v ústavech Akademie. Seznámil jsem se s řadou rumunských matematiků pracujících v geometrii i jiných oborech. O odbornou stránku mého pobytu se s velkou pečlivostí staral akademik GH. VRANCEANU a akademik GR. C. MOISIL. Zúčastnil jsem se jednak běžných universitních přednášek, jednak seminářů a vědeckých zasedání pro učitele a pokročilé studenty. V Bukurešti a v Iași jsem přednášel o svých výsledcích z teorie korespondencí mezi komplexy rovin ve vícerozměrných prostorech.

Karel Svoboda, Brno

POBYT JIŘÍHO SEDLÁČKA V NDR

V rámci reciproční dohody mezi Československou akademií věd a Německou akademií věd jsem ve dnech 18. až 25. září 1962 navštívil NDR. V Berlíně jsem si prohlédl Institut für die angewandte Mathematik a Humboldtovu universitu a pak jsem odjel do Halle an der Saale, kde jsem konsultoval s prof. dr. HERBERTEM GRÖTZSCHEM a dr. HORSTEM SACHSEM z university Martina Luthera. Zajímal jsem se o teorii grafů a o to, k jakým výsledkům dospěli v tomto oboru němečtí matematikové.

Poslední dva dny jsem ztrávil v Drážďanech, kde jsem konsultoval s prof. dr. MARÍ HASSEVOU z technické university.

Na všech jmenovaných matematických pracovištích jsem byl přijat s velikou ochotou a z vykonané cesty jsem si přivezl řadu cenných podnětů.

Jiří Sedláček, Praha

ZPRÁVA O KONFERENCI O ANALYTICKÝCH FUNKCÍCH V KRAKOVĚ

Ve dnech 30. srpna až 4. září 1962 se JAROSLAV FUKA, pracovník Matematického ústavu ČSAV, zúčastnil konference o analytických funkcích, kterou pořádala Polská akademie věd v Krakově.

Jednání se soustředilo zejména na tematiku, pěstovanou polskou školou teorie analytických funkcí: teorie funkcí prostých v jednotkovém kruhu a Fekete-Lejova metoda extrémálních bodů. Přehledné referáty o výsledcích polské školy přednesli doc. J. Górski (Kraków), prof. A. Bielecki a doc. J. Krzyż (Lublin). O některých dosud neřešených problémech, týkajících se metody extrémálních bodů v prostoru n komplexních proměnných referoval prof. F. Leja (Kraków). Velkou pozornost vzbudil referát dr. Siciaka (Kraków), který zobecnil Lejovu metodu na prostor n komplexních proměnných, a prof. Charzyńského (Łódz) o jeho metodě algebraických funkcí, jež umožňuje získat pomocí elementárních aritmetických metod různé klasické výsledky, např. Riemannovu větu, Loewnerovu rovnici a Schifferovu variační formuli. Ze zahraničních účastníků přednesli referáty mj. prof. B. V. Šabat (SSSR), prof. A. Zygmund, G. Szegő, M. Schiffer, H. L. Royden, S. Bergmann a F. W. Gehring (USA), prof. R. Nevanlinna (Finsko), prof. H. Grunsky a K. Stein (NSR). Na konferenci přednesl autor této zprávy sdělení *Zd. Frolíka*, pracovníka Matematického ústavu Karlovy university „O δ -prostorech a uniformisovatelných δ -prostorech“ a své sdělení „O Carathéodoryově hranici“.

Závěrem bych chtěl zdůraznit, že polští hostitelé připravili mimořádně přátelské a srdečné prostředí. K plnému úspěchu konference po stránce společenské přispěl i nedělní společný výlet účastníků (Ojców, Wieliczka, Oświęcim) a řada exkursí po starobylém a architektonicky pozoruhodném Krakově.

Jaroslav Fuka, Praha

ZPRÁVA O STUDIJNÍM POBYTU VLASTIMILA DLABA V NDR

Doc. VLASTIMIL DLAB, CSc., který přednáší t. č. na Chartúmské universitě v Súdánu, byl ve dnech 18. až 22. června 1962 hostem v I. Matematickém institutu university Martina Luthera v Halle-Wittenbergu. Hlavní náplní pobytu byly diskuse s prof. Kertészem o pojmu závislosti v matematice a o problémech v teorii okruhů. V. Dlab se seznámil s řadou německých vědeckých pracovníků, navštívil seminář prof. Kertésze a přednesl v Matematickém institutu přednášku „Obecná algebraická závislost“.

Vlastimil Dlab, Chartúm (Súdán)

OBHAJOBY DISERTAČNÍCH PRACÍ DOKTORŮ A KANDIDÁTŮ VĚD

Na *matematicko-fyzikální fakultě KU* obhájili disertační práce doktorů fyzikálně matematických věd: dne 29. května 1962 doc. dr. MIROSLAV NOVOTNÝ práci „Isotonní funkcionály uspořádaných množin“ a dne 28. června 1962 prof. dr. JOSEF KOROUS práci „O jedné třídě polynomů ortogonálních v nekonečném intervalu“. Disertační práce kandidátů fyzikálně matematických věd obhájili: dne 25. dubna 1962 MILOSLAV JŮZA práci „Diferenciální geometrie jednoparametrových soustav“, dr. VLADIMÍR BRUTHANS práci „O grupě automorfismů kolineací prostorové kvartiky harmonické“ a dne 20. června 1962 IVO MAREK práci „Iterace lineárních hraničních operátorů a iterační procesy v nesamoadjungovaných problémech vlastních hodnot“.

Při *Matematickém ústavu ČSAV* v Praze obhájil dne 8. června 1962 disertační práci kandidát fyzikálně matematických věd IVAN FRIŠ na téma „Využití výhodných kódů při zobrazování v počítačích“.

Redakce

ČINNOST POBOČKY JEDNOTY ČS. MATEMATIKŮ A FYZIKŮ V BRNĚ

V rámci brněnské pobočky Jednoty čs. matematiků a fyziků byly v uplynulém období (v st. r. 1961–62) konány tyto přednášky:

21. 9. 1961: *P. Dubreil* (Paříž), Automorphismes intérieurs d'un demi-groupe.
6. 10. 1961: *B. L. Petkančín* (Sofia), Über die Differentialgeometrie der Regelscharen in der zweiachsigen Geometrie.
11. 10. 1961: *G. Vrănceanu* (Bukurešť), Groupes linéaires discrets.
26. 10. 1961: *R. Košťál*, Vlastnosti frekvencí sprážených elementů. (Přednáška byla konána k oslavě osmdesátých narozenin prof. dr. Josefa Zahradníčka.)
1. 11. 1961: *H. Schubert* (Halle), Über ein Randwertproblem der Potentialtheorie für den beiderseits unendlich langen Kreiszyylinder.
13. 11. 1961: *P. Dolapčiev* (Sofia), Pohyb kapaliny a transport kapaliny indukovaný Kármánovými vírovými cestami.
28. 11. 1961: *G. Asser* (Greifswald), Über die Theorie der Algorithmen.
11. 1. 1962: *Č. Muzikář* (Praha), Mössbauerův efekt.
1. 3. 1962: *E. Kašpar* (Praha), Výklad fyzikálních závislostí zejména v úvodu do mechaniky.
5. 4. 1962: *G. C. Moisil* (Bukurešť), L'algebre des circuits à transistors.
14. 4. 1962: *P. Erdős* (Budapešť), Einige Probleme und Resultate aus der elementaren Geometrie.
31. 5. 1962: *V. Pták* (Praha), Spektrální poloměr matic.

V „Diskusích o nových pracích brněnských matematiků“ byly předneseny tyto referáty:

16. 10. 1961: *M. Sekanina*, Poznámka k teorii grafů.
23. 10. 1961: *O. Litzman*, Některé neřešené problémy z teorie matic, kombinatorické topologie a momentů.

30. 10. 1961: *M. Fendrych*, Programování v symbolických adresách (s aplikací na LGP 30).
 6. 11. 1961: *R. Karpe*, Skupiny daného profilu.
 13. 11. 1961: *K. Koutský*, Několik problémů z elementární geometrie.
 20. 11. 1961: *F. Šik*, Kompaktně generované úplné l -grupy.
 27. 11. 1961: *O. Kowalski*, O jistých relacích ve svazech s násobením.
 4. 12. 1961: *V. Kudláček*, Subdirektní součty lineárně uspořádaných okruhů.
 11. 12. 1961: *M. Sekanina*, Shodné systémy a homeomorfní topologie.
 19. 2. 1962: *V. Havel*, K teorému prof. Borůvky o polospřažených zjemněných dvou řad rozkladů.
 26. 2. 1962: *L. Frank*, Integrální kritérium pro alternující řady.
 5. 3. 1962: *R. Karpe*, Zobecnění Eulerova systému kombinačních čísel k danému součtu.
 12. 3. 1962: *L. Kosmák*, O Hellyově větě.
 26. 3. 1962: *J. Hořejš*, Rozklady a klasifikace.
 9. 4. 1962: *L. Frank*, Přemístění členů v relativně konvergentních řadách.
 17. 4. 1962: *L. Kosmák, V. Polák*, Konvexní obaly konečných množin.

V „Rozhovorech o pracích brněnských kateder fyziky“ bylo pojednáno o těchto tématech:

8. 2. 1962: *V. Truneček*, Přizhavadování a studená emise termokatod. — Spojení výuky fyziky s praxí na universitě v Kyjevě a Charkově.
 15. 3. 1962: *J. Žák*, Měření specifické vodivosti elektrolytu ve viskosním prostředí.
 22. 3. 1962: *F. Šuráň*, Rozbor vibračního spektra molekul typu Y_3X-XY_3 .
 5. 4. 1962: *O. Litzman*, Kmitové spektrum slitin a jeho vliv na fyzikální vlastnosti.

K. Svoboda, Brno

ZPRÁVA O NOVÉM ČASOPISU „ZEITSCHRIFT FÜR WAHRSCHEINLICHKEITSTHEORIE UND VERWANDTE GEBIETE“

Články z teorie pravděpodobnosti s vyšší matematickou úrovní se uveřejňují dosud z velké části v universálních matematických časopisech, i když již několik desítek let existují časopisy specializované na matematickou statistiku a příbuzné obory. Snad jediný starý časopis zaměřený částečně na teorii pravděpodobnosti je „Annales de l'Institut Henri Poincaré“. První časopis uveřejňující převážně články z teorie pravděpodobnosti začal vycházet v Sovětském svazu v r. 1956 (Теория вероятностей и ее применения). V dubnu 1962 vyšlo první číslo dalšího časopisu (svazek I, č. 1) specializovaného na teorii pravděpodobnosti a příbuzné obory. Časopis se jmenuje „Zeitschrift für Wahrscheinlichkeitstheorie und verwandte Gebiete“ a vydává jej nakladatelství Springer v NSR. Je míněn jako mezinárodní časopis; mezi osmi hlavními vydavateli jsou odborníci z šesti různých států, jeden z nich je ze socialistického státu (A. RÉNYI, Budapest). Hlavním redaktorem je L. SCHMETTERER z Vídně. K vedení časopisu patří ještě okruh dalších šestnácti odborníků z různých států. Časopis bude uveřejňovat německy nebo anglicky nebo francouzsky články z teorie pravděpodobnosti, matematické statistiky, teorie informace, ekonometrie a těch partií matematiky, které mají úzký vztah k právě zmíněným hlavním oborům.

První číslo obsahuje 7 článků, reprezentujících dobře program časopisu: a) Článek o limitních větách pro pravděpodobnostní míry na kompaktních grupách a jejich vztah k větám o rovnoměrném rozložení z analytické teorie čísel, b) článek o vnoření Markovova procesu s konečným počtem stavů a s diskretním časem do Markovova procesu se spojitém časem, c) článek o rozšíření míry na dané σ -algebře na větší σ -algebru, hlavně na σ -algebru, vytvořenou nějakou funkcí, která není měřitelná vzhledem k původní σ -algebře, d) článek o nejkratších konfidenčních intervalech při daném apriorním rozložení odhadovaného parametru, e) článek o průměrné výsledné jakosti dodávky při vícestupňové statistické přejímce, f) článek o lineárním programování.

Nový časopis se bude asi v mnohém lišit od časopisu sovětského, především širší problematikou a mezinárodním charakterem. Sovětský časopis „Теория вероятностей...“ se stal především časopisem reprezentujícím sovětskou pravděpodobnostní školu; většina jeho článků se týká stochastických procesů a limitních vět teorie pravděpodobnosti a počet zahraničních autorů je minimální. Nový časopis „Zeitschrift für Wahrscheinlichkeitsrechnung...“ si asi svůj mezinárodní charakter udrží, kromě jiného také proto, že v NSR, kde vychází, a v Evropě vůbec neexistuje pravděpodobnostní škola, která by stačila sama časopis zásobovat. Z jednoho čísla lze těžko usoudit, jaká bude vědecká úroveň časopisu; složení vydavatelské rady a okruhu spolupracovníků, v nichž jsou známí světoví odborníci, by mohlo zaručit, že bude dobrá.

Miloslav Jiřina, Praha

SKONČIL JEDENÁCTÝ ROČNÍK MATEMATICKÉ OLYMPIÁDY

V uplynulém školním roce 1961–62 probíhal na našich středních školách již jedenáctý ročník matematické olympiády. Soutěž se konala ve znamení oslav 100. výročí založení Jednoty čs. matematiků a fyziků, která je spolu s Matematickým ústavem ČSAV, ministerstvem školství a kultury a Ústředním výborem ČSM pořadatelkou soutěže. Uplynulý ročník byl — jako obvykle — uzavřen III. kolem a besedou se soutěžícími. Celý závěr soutěže se konal tentokrát mimo hlavní město — totiž na pedagogickém institutu v Liberci, a to v sobotu 26. května 1962.

Uvádíme jména tří studentů středních všeobecně vzdělávacích škol, kteří se umístili mezi vítězi jedenáctého ročníku soutěže na prvních třech místech:

1. JAROSLAV JEŽEK, Praha 4; 2. JOSEF DANEŠ, Praha 9; 3. PAVOL VODA, Bratislava.

Jiří Sedláček, Praha

Časopis pro pěstování matematiky, Ročník 88 (1963). — Vydává Československá akademie věd v Nakladatelství ČSAV, Vodičkova 40, Praha 1 — Nové Město, dod. pú 1 — Redakce: Matematický ústav ČSAV, Žitná 25, Praha 1, dod. pú 1, telefon 241193. — Vychází čtvrtletně. — Roční předplatné Kčs 48,—; \$ 8,—; £ 2,17,0, cena jednotlivého sešitu Kčs 12,—. Tiskne Knihtisk, n. p. závod 5, Rudé armády 171, Praha 8 — Libeň-Kobylisy, dod. pú 8. — Rozšiřuje Poštovní novinová služba, objednávky a předplatné přijímá Poštovní novinový úřad — ústřední administrace PNS, Praha 1 — Nové Město, Jindřišská 14. Lze také objednat u každého poštovního úřadu nebo doručovatele. Objednávky do zahraničí vyřizuje Poštovní novinový úřad — vývoz tisku, Jindřišská 14, Praha 1.

Toto číslo vyšlo v únoru 1963.

A—14*31041

© by Nakladatelství Československé akademie věd 1963